

6 Závěr

V závěru této práce se pokusíme shrnout nejvýznamnější shodné i rozdílné prvky obou právních úprav jak z hlediska formálního, tak i obsahového, materiálního.

Vzhledem k tomu, že jak český, tak francouzský právní systém vychází z tradic kontinentálního práva, které navazuje na kořeny práva římského, nalezneme v obou případech řadu institutů upravených obdobně a rovněž formální zdroje poznání práva se budou díky totožnému vlivu shodovat. Nejinak tomu je i v případě právní úpravy ochrany lesa.

Další skutečností, částečně ovlivňující obě právní úpravy bylo i uzavření dohody o přidružení mezi Českou republikou a Evropským společenstvím, jehož zakládajícím členem Francie byla, čímž se dovršila povinnost závaznosti *acquis communautaire* i pro Českou republiku a byl určen minimální právní rámec ochrany životního prostředí.

6.1 Shrnutí shodných a rozdílných rysů z hlediska formálního

Zaměříme-li se, byť i jen zběžně na ochranu lesa ve francouzském právu s již minimální znalostí lesního práva českého, na první pohled jsou nám zřejmé rozdíly. Zatímco český zákonodárce upravil materii ve formě zákona, kterým je zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, stalo se tak ve Francii, jako i v případě většiny jiných úprav zásadnějšího významu, **jednotným kodexem** (*Code forestier*). Ten je rozdělen na tři části, přičemž v první je obsažen z pohledu českého souhrn zákonů týkajících se lesa (být s naprosto odlišnou strukturou od ZLes), v druhé souhrn prováděcích předpisů a třetí část obsahuje dodatky a přílohy. Neznamena to však, že by zde byla obsažena úprava komplexní a stejně jako v případě českého ZLes je v mnohých případech nutno uchýlit se při aplikační praxi k nahlédnutí do jiných kodexů a zákonů, zejména Urbanistického zákoníku (jedná-li se o les v zastavěném území), Zákoníku životního prostředí, či Trestního zákoníku a dalších.

Totožně ZLes přímo odkazuje na další zákony, jež mají vůči němu roli subsidiární, a obsahuje-li úprava výslovné zmocnění, jsou na jeho základě k provádění ministerstvy vydávány vyhlášky, stanovující podrobnosti k uplatnění práv a povinností v něm stanovených. Druhým významným formálním rozdílem je fakt, že francouzský **text nejvyšší právní síly** obsahuje na rozdíl od České republiky kromě samotné Ústavy (*La Constitution du 4 octobre*

1958) a katalogu lidských práv (*Déclaration des droits de l'homme et du citoyen de 1789*) rovněž navíc katalog principů ochrany životního prostředí (*Charte de l'environnement de 2005*),²¹⁵ jež zajišťují i lesu formálně vyšší stupeň ochrany.

6.2 Shrnutí shodných a rozdílných rysů z hlediska materiálního

Při zevrubném posuzování obou právních úprav se jeví celkově z obsahového hlediska velmi podobně. Obě mají totiž stejné cíle a vycházejí z jednotných principů ochrany životního prostředí, uznávaných vyspělými státy na mezinárodní úrovni.

Při bližším seznámení nalezneme ale významné odlišnosti, které vycházejí z rozdílného, pro právo významného pojetí samotného pojmu les a dále z faktického určení subjektů, pro něž je právní úprava určena.

V českém ZLes je klíčový pojem les definován jasně, právně významné bude, zda se porosty nacházejí na pozemku určeném k plnění funkcí lesa. Tento institut (PFL) však v právu francouzském chybí, k **definici lesa** existuje jen několik výkladových pokusů technického rázu a určení, zda se o les jedná, zbylo tak na jiný než legislativní orgán, což může působit u tak důležitého pojmu problémy. Vzhledem k výše uvedenému neobsahuje rozsáhlý lesní zákoník ani pro české právo tak důležitý institut odnětí lesních pozemků.

Dalším významným rozdílem, jenž především CFor reflektuje, je **stupeň privatizace**, který je téměř inverzní. Ve Francii náleží totiž do soukromých rukou 74 % lesů, v České republice pouze 19 %. CFor, i když jeho základní členění na lesy podléhající lesnímu režimu (tj. zejména lesy státní) a lesy tomuto režimu nepodléhající (převážně lesy soukromé), je svým zaměřením koncipován především k regulaci hospodaření vlastníkem v lese a oproti české právní úpravě věnuje podstatně méně pozornosti mimoprodukční lesní funkci.

Paradoxem je, že český lesní zákon počítá obecně i přes faktický stav jasně vyplývající ze statistik především se soukromými vlastníky a jen v několika málo ustanoveních obsahuje zvláštní úpravu jednání při nakládání s lesy státními. Ve Francii je tomu naopak, většina lesů se nachází v rukou soukromých a i přesto je první kniha, týkající se výlučně lesů podléhajících lesnímu režimu, obsahovou délkou více než o třetinu přesahující knihu druhou, v níž jsou ustanovení mj. pro soukromé vlastníky lesů.

²¹⁵ Loi constitutionnelle n° 2005-205 du 1er mars 2005

Ochrana lesa, týkající se lesů na zvláště zatíženém, či z kulturního, sociálního a ekologického hlediska významném stanovišti je vedle ochrany před nekontrolovaným poškozováním a kácením (*défrichement*) zabezpečena různě, podle druhu zařazení konkrétního lesa. Zatímco česká právní úprava rozlišuje kategorie lesů ochranných, lesů zvláštního určení a lesů hospodářských, vystačí si lesní zákoník s jedinou zvláštní kategorií, kterou jsou Chráněné lesy (*Les forêts de protection*). V těchto zvláštních kategoriích (tj. vyjma lesů hospodářských) jsou funkce sociální a ekologické v obou zemích vyzdvíženy nad funkce ekonomické, rozdílná jsou ale kritéria nutná pro zařazení do té dané kategorie. V případě francouzských Chráněných lesů musí za splnění dalších podmínek být k zařazení rovněž splněna podmínka existence veřejného zájmu.

Z důvodu rozdílnosti geografického umístění věnuje francouzská právní úprava zvláštní pozornost ochraně lesů před požáry, zejména v jižních, zákonem taxativně vyjmenovaných regionech. Nástrojem je zde institut Lesů zařazených (*Les Forêts classées*), v nichž může prefekt operativně výnosem omezovat práva fyzických osob při zvýšeném ohrožení.

Subjekty mající v popisu práce ochranu lesa jsme ze systematického hlediska rozdělili na orgány s generální působností, zvláštní orgány a jednotlivce.

Ústředním správním orgánem s celostátní působností je ve Francii Ministerstvo zemědělství a rybolovu (*Ministère de l'Agriculture et de la Pêche*), do jehož kompetence na rozdíl od českého Ministerstva zemědělství (MZe) patří dohled nad veškerými lesy na území hexagonu. Neexistuje tam obdoba našeho kompetenčního zákona, který rozděluje pravomoci na centrální úrovni mezi Ministerstvo zemědělství (většina lesů), Ministerstvo obrany (lesy na území vojenských újezdů) a Ministerstvo životního prostředí (lesní hospodářství v národních parcích). Na nižších úrovních s generální působností přiznává ZLes kompetence úřadům (krajský, obecní úřady obcí s rozšířenou působností), zatímco CFor osobám, stojícím v čele těchto úřadů (prefekt departmentu či regionu, starosta obce).

Nejdůležitějšími zvláštními subjekty jsou veřejný podnik Národní úřad pro lesy (*Office national des forêts*), resp. státní podnik Lesy České republiky, s.p., které shodně pečují o lesní porosty v majetku státu a obhospodařují vodní toky.

I jednotlivci mají však velice důležitou roli při lesní ochraně. Patří mezi ně prakticky každá fyzická osoba, jíž zákon i zákoník zakazují určité činnosti, nebo obecně přikazují chovat se tak, aby nevznikla škoda. Konkrétnější a rozsáhlejší povinnosti mají však vlastníci, jimž obě právní úpravy shodně mj. přikazují hospodařit v lese při dodržování principu trvale udržitelného rozvoje.

Zvláštní jednotlivé subjekty, jejichž role je v ochraně lesa neméně významná, upravují rovněž obdobně oba právní řády institutem lesního strážce a zvláštního strážce (*Gardes particuliers*). Jedná se často o dobrovolníky, k jejichž výkonu funkce v roli veřejného činitele (*fonctionnaire public*), tj. i k požívání zvláštní právní ochrany, je nejprve třeba slib nebo přísaha.

Dalším významným rozdílem je zákonem stanovený způsob, podle něhož jsou při nesplnění primární povinnosti ukládány vlastníku či veřejnosti sankce. Ve Francii jsou kritériem k určení výše pokuty jasně stanovené limity podle rozlohy ohroženého či poškozeného lesa (v m²), v České republice zákon stanoví nejčastěji jen horní hranici, což nechává až přílišný prostor pro správní uvážení.

Prostředků, jejichž cílem má být ochrana lesa, je celá řada. Patří sem zejména **koncepční dokumenty**, sloužící jako plán hospodaření pro vlastníka. V případě, že se tímto schváleným návodem bude řídit, měl by mít možnost získat za dalších splněných podmínek finanční příspěvek a zároveň by mělo být lesů relativně šetřeno při hospodaření v nich. Tyto dokumenty jsou pojaty oběma porovnávanými zeměmi velice blízce.

Dalším prostředkem je zákonem stanovený rozsah povinností pro vlastníky a veřejnost. Francouzský zákonodárce, na rozdíl od českého, určil CFor především vlastníkům a užívání lesa veřejností upravuje jen okrajově. Proklamuje sice význam sociální a ekologické funkce lesa, ale nejširší vstup na lesní pozemky výslovně povoluje jen v lesích státních, kterých je na francouzském území pouze 10 %. Neobsahuje generální oprávnění veřejnosti, upravené českým institutem **obecného užívání lesa**, který umožňuje vstup kohokoliv i do lesů soukromých, sbírání plodů pro vlastní potřebu a suché, na zemi ležící klesti.

Pokud jde o **nástroje sankční**, jež hrají roli při vzniku deliktní odpovědnosti, nalezneme rozdíly zejména díky tradičnímu tripartitnímu členění trestných činů obsažených v novém trestním francouzském zákoníku. Francouzská úprava nezná pojem přestupku, naopak za trestné činy mohou být trestány i osoby právnické. Shodně je sankční úprava obsažena ve více zákonech (trestní zákoník – trestní zákon, lesní zákoník – lesní zákon), výše a druh trestů se liší. Důraz na návrat do původního stavu po způsobené poruše je ve Francii obsažen i v trestním zákoníku, u nás zatím pouze v zákoně o životním prostředí při způsobení ekologické újmy.